

VIGASZTALÓDÓK ÉS GYÖTRŐDŐK

"Volt egy gazdag ember, aki bíborba és patyolatba öltözött, és nap mint nap fényes lakomát rendezett. Volt egy Lázár nevű koldus is, aki ott feküdt a gazdag előtt, fekélyekkel tele, és azt kívánta, hogy bárcsak jóllakhatna a gazdag asztaláról lehulló morzsákkal; de csak a kutyák jöttek hozzá, és nyaldosták a sebeit. Történt pedig, hogy meghalt a koldus, és felvitték az angyalok Ábrahám kebelére. Meghalt a gazdag is, és eltemették. Amint ez a pokolban kínok között gyötrődve felemelte a tekintetét, látta távolról Ábrahámot és kebelén Lázárt. Ekkor felkiáltott: Atyám, Ábrahám, könyörülj rajtam, s küldd el Lázárt, hogy ujjja hegyét mártsa vízbe, és hűsítse meg a nyelvemet, mert igen gyötrődöm e lángban. De Ábrahám így válaszolt: Fiam, jusson eszedbe, hogy te megkaptad javaidat életedben, éppúgy, mint Lázár a rosszat. Ő most itt vigasztalódik, te pedig gyötrődsz. Ezen felül még közöttünk és közöttetek nagy szakadék is tátong, hogy akik innen át akarnak menni hozzátok, ne mehessenek, se onnan ide ne jöhessen át senki. Ő pedig így szólt: Akkor arra kérlek, atyám, hogy küldd el őt apám házához; mert van őt testvérem, beszéljen a lelkükre, nehogy ők is ide kerüljenek a gyötrelem helyére. Ábrahám így válaszolt: Van Mózesük, és vannak prófétáik, hallgassanak azokra! De az erre ezt mondta: Nem úgy, atyám, Ábrahám, hanem ha a halottak közül megy valaki hozzájuk, akkor megtérnek. Ábrahám ezt felelte: Ha Mózesre és a prófétákra nem hallgattak, az sem győzi meg őket, ha valaki feltámad a halottak közül." Lk 16,19-31

Sokan azt gondolják talán még a bibliaolvasók közül is, hogy Jézus példázatát hallottuk. Pedig ez nem így van. Amit itt olvastunk, az megtörtént eset volt. Jézus maga teszi világossá ezt, hiszen így kezdi: Volt egy gazdag ember, aki bíborba és patyolatba öltözött, és nap mint nap fényes lakomákat - ma így mondanánk, partikat - rendezett, és volt egy Lázár nevű koldus, aki ott feküdt a gazdag előtt fekélyes testtel. Vagyis Jézus két olyan emberről beszél, akik valaha éltek. A két ember földi életének egy részét mutatja be, s aztán beszél arról, hogy mi lett velük a földi életük vége után.

A gazdag emberről nem sokat tudunk. Még a nevét sem mondja meg nekünk Jézus. Azt mondja, hogy volt egy gazdag ember, nap mint nap, mert megtehetette, pedig ez abban a korban sem volt általános, bíborba és patyolatba öltözött. Váltogatta a ruháit - így is lehetne mondani -, azon kívül fényes lakomákat rendezett rendszeresen. Pazarolhatott, mert még ha ezt is tette, akkor sem látta a vagyona végét, olyan sok pénze volt.

Többszörösen is vétett Isten törvénye ellen, mert Isten azt mondja, hogy hat napon át dolgozz, ő nem dolgozott, hanem csupán dolgoztatott. Akkor, amikor Isten megszentelt napja jött a szombat, a hetedik nap, akkor pedig nagy multságokat rendezett, lakomával egybekötve.

Jézus ott mond mindig a legtöbbit, amikor valakiről vagy valamiről nem mond semmit sem. Személytelenül beszél erről a gazdag emberről. Manapság listák jelennek meg minden évben arról, hogy ki a leggazdagabb ember a világon, s ott olvashatjuk a neveket is. Úgy tűnik, Isten előtt más a mérce, s más a fontos. Ennek a gazdagnak a nevét nem olvassuk sehol. Még azon a listán sem, amelyik pedig a

legfontosabb ezen a világon, az Élet könyvében sincs benne ennek a gazdagnak a neve.

A koldusnak ismerjük a nevét. Megmondja Jézus. Lázárnak hívták. Ez azt jelenti, akin senki nem akart segíteni, vagy ezt a héber szójátékot, ami itt szerepel, lefordítva így is mondhatjuk: akin csak egyedül az Isten segít.

Így olvassuk, hogy ott volt nap mint nap a gazdag előtt, tehát látta a gazdag, majd később kiderül, hogy ennél több is volt ott. Szeretett volna egyszer legalább jóllakni a lakomákról lehulló morzsákkal, de azt mondja Jézus, hogy még morzsát sem adott neki.

Sőt, a kutyák irgalmasabbak voltak hozzá, mint a gazdag. A kutyák legalább kinyalták a sebekből a gennyet, mert gennyes fekélyekkel volt borítva a teste. Ugyanis olyan helyen feküdt ez a beteg ember, ahol nem lehetett kikerülni, a két kapu közötti átjáróban. Bement a gazdag a külső kapun a házába, ami általában mindig nyitva volt. Ott feküdt a folyosón ez az ember. Vagy ki kellett kerülnie, vagy ami még rosszabb, át kellett lépnie rajta, ha úgy feküdt, ahhoz, hogy ő és gazdag vendégei bemelessenek a lakomákra. Kikerülték és átléptek rajta nap mint nap. Mert amit az ember nem akar meglátni, azt nem fogja meglátni.

Nem az volt ennek az embernek a bűne, hogy gazdag volt. Ha valakinek jól megy a dolga, sok pénze van, jó körülmények között lakik, ez nem bűn. Az a kérdés, hogy hogyan jutott hozzá. Az sem volt bűn, hogy vendégeket hívott, lakomát rendezett, és jól érezték magukat. De nem az a bűn a Biblia szerint, ha valaki gazdag, hanem az a bűn, ha valaki megtehetne valamit, de nem teszi meg. Aki tudna jót cselekedni, de nem teszi, bűne az annak - mondja a Szentírás.

Pontosan úgy, ahogyan Ádám is felelt Éváért az Édenkertben, és nem akadályozta meg Évát abban, hogy szakítson a gyümölcsből, ezért mind a ketten elbuktak. Hány ilyen családfő van, aki nem felelős a családjáért, aki nem vállalja fel a felelősséget, aki gyermek, és nem felnőtt férfi. Kibújik a felelősség alól. Inkább vállalja a "papucs" szerepet, azt, hogy valaki más vezet majd a családban, de ő nem hajlandó a nehézségeket, az igát a nyakába venni, és eltorzul az egész család.

Hányan nem felelősek a gyerekeikért, mert nem vállalják fel a gyerekek iránti felelősséget. Hányan inkább kimenekülnek egy házasságból egy másikba, azért, mert az elsöben nem vállalták fel a férfi a családfő vagy az asszony a szív felelősségét.

Van, akinek a tudás az istene, az a gazdagsága. A szakmai tudása, a nyelvtudása, a kézügyessége. Van, akinek a teste az istene. A tükör előtt tölti élete nagy részét. A Biblia meg azt mondja, hogy csalóka a báj, és múlandó a szépség. Jó ezt megjegyezni kinek-kinek.

A gazdag is tudhatta, hogy ott van a kapu előtt a Lázárja, de ő átlépte és megkerülte, mert nem akarta felvenni a felelősséget. Nem veszi észre, mert nem akarja meglátni. Ez a szándékos mulasztás volt a gazdag bűne.

A szív, amelyik figyel az Istenre, észreveszi Isten akaratát, felismeri, és meg is tudja azt cselekedni. Aki pedig önmagával van tele, s magával van elfoglalva, vagy valaki mással, az nem fogja észrevenni, hogy mit kér, mit kíván tőle Isten. Sok hívó ember is így él ám. Jár templomba, olvassa az igét, imádkozik, csak éppen a szíve hült ki, ezért nem veszi fel a felelősséget, nem veszi észre a feladatot, mert kihült a szíve Isten ügye iránt. Sok hívónek is megköveredett és meggazdagodott a szíve, ezért nem veszi észre a legnyilvánvalóbb küldetést, feladatot sem.

Hogyan folytatódik a történet? Megdöbbenő dologgal: helycserével. Meghalt Lázár - ezt olvassuk -, és az angyalok felvitték Ábrahámhoz. Meghalt a gazdag, és eltemették. Döbbenetes különbség már itt. Meghalt Lázár, s nem olvassuk, hogy eltemették. Nem lényeges. Felvitték az angyalok az Isten országába. Meghalt a gazdag, a névtelen, és eltemették.

Nos, innentől válik igazán érdekessé a történet. Ugyanis olyasmi történik, amire senki nem számított, ők ketten legkevésbé. Helycsere. Gazdag le, Lázár fel. Korábban nem így volt. A gazdag volt fönt, s Lázár volt lent. De az Isten országában igazság van. Az Isten országában rend van.

Lázár szó szerint az utca porában feküdt, most pedig ott van Isten színe előtt, Istennel. A gazdagot pedig csak úgy - így olvassuk - eltemették. Az, hogy ez a két ember máshol nyitotta ki a szemét, mint ahol becsukta, egyenes következménye annak, ahogyan éltek és gondolkodtak.

Nézzük először a gazdagot! Világossá teszi azt a Szentírás, hogy nagyon magasról nagyon nagyot lehet bukni. Nagyon magasról nagyon nagyot lehet bukni, mert az Isten igazságos.

Azt mondja Isten igéje, hogy életében megkapta a javait, most a halála után is azt kapta, ami élete alapján járt neki. Egyszerűen azért, mert az Istennél rend van. Nézzük csak meg, hogy mennyire így van sokszor az életben is! Nem csúfoltatik meg az Isten. Amit vetünk, azt aratjuk, mert az Isten nem igazságtalan. Azért, mert a gazdag éveken, évtizedeken át tehette azt, amit jónak látott, megvolt rá a hatalma, pénze, szolgálói. Ez nem azt jelenti - olyan világosan kiderül ebből -, hogy tényleg azt csinált, amit akart, hogy annak nincsen következménye. Meghalt, és eltemették. Aztán jött az ébredés ott, ahol talán senki sem szeretne közülünk felébredni. A pokolba került, mert elmulasztotta az Istennek való engedelmességet. Nem szerette Istent, nem szerette Lázárt, csak a pénzt szerette, de nem ezért kárhozott el, hanem azért, mert nem engedelmeskedett Isten szavának.

Jézus azt mondja ezzel a történettel, hogy a pokolban is van látás. Felnyitja a szemét a gazdag, körülnéz, és megdöbben. Oda kerültem, ahova nem akartam. Akkor is, hogyha valaki ezt nem hiszi el, vagy idelent nem gondolja komolyan. Akkor is így van. Még azt is látja a gazdag, hogy hol van Lázár. Az Isten színe előtt, Ábrahám kebelén.

Jézus azt mondja, hogy a két állapot között a szakadék áthidalhatatlan. Ez a szakadék itt, most már létezik a hívők, és Istenben nem hívők között. Egy különbség van a mostani állapot között, meg az ottani állapot között. Ott ezen nem lehet változtatni. Itt, most még igen. Ezt hívja a Biblia kegyelmi időnek. Itt még lehet átkerülni az Isten nélküli állapotból az Isten-hívó állapotba. Ott már nem. Azt mondja Jézus, hogy nagy a közbevetetés. Nem lehet átkerülni fönről lefelé, és letről fölfelé. Onnan nem mehetnek le - mondja itt Jézus a történetben -, hogy segítsenek a gazdagnak, s a gazdag nem mehet át, és nem is kaphat segítséget, hogy változtasson a sorsán.

Az Isten előtt felelni kell a gazdagnak is, és felelnünk kell nekünk is: nekem is, meg neked is. El kell számolnunk az életünkkel, mert az Isten igazságos Isten, s ebből a történetből is kiderül: látja a földi életünket, s azt is tudja, hogy ki most éppen merre felé tart.

A gazdag istentelen élete miatt kárhozott el, jutott a gyötrelme helyére, s ez a történet arról is tanít, hogy a kárhozatban megértette ez a gazdag ember, hogy a pénze nem ér semmit. Az összeköttetések sem működnek. Sem az elvtársi, sem a

bajtársi, sem a testvéri összeköttetések nem működnek, mert a halállal minden ilyesminek vége szakad. Lezárja Isten. Vagy föl, vagy le, és ez idelent dőlhet csak el. Odaát semmiképpen nem.

Lázár a vigasztalan földi létből az Isten vigasztalásába érkezik. Hogyan lehet ide eljutni? Megmondja Jézus. Itt világosan megmondja. A történet végén azt mondja a gazdagnak. Van Mózesük a testvéreidnek. Van Szentírás, vannak próféták, hallgassák azokat. Ha azokat nem veszik komolyan, az sem fogja meggyőzni őket, ha egy halott odamenne hozzájuk, s bizonyosságot tenne a pokolról és a mennyről. Kész. Van Szentírás, tessék olvasni. Van igehirdetés, tessék hallgatni. Lehetséges hinni. Kérd el a hit ajándékát Istentől, vagy kérd el a hited megerősítését.

Vannak Lázárjaink, akik koldulnak. Nem feltétlenül fekszenek az ajtóknak előtt, de kérik a szeretetünket. Kérik a megértésünket, egy simogatást, egy jó szót, lehet néha pénzt vagy ételt, ez is előfordulhat. Mi a helyzet a mi mulasztásos bűneinkkel? Mi a mi legnagyobb gazdagságunk? Ki van az első helyen? Hova kerülünk, ha befejezzük ezt a földi léteket? Lázár neve azt jelenti: akin csak az Isten segíthet. Mi a mi nevünk? Van nevünk? Vagy mi is névtelen senkik vagyunk Isten színe előtt? Az a neved: "Akin csak az Isten segíthet?" Az a neved, akin az Isten segített Jézusban? Mi lesz velünk, ha a Szentírás minden szava igaz az elsőtől az utolsóig? Ámen.

A TÖRTÉNETI JÉZUS KRISZTUS KORA

2. Politikai, vallási és szellemi áramlatok

Amikor Josephus Flavius a zsidó politikai, vallási és szellemi áramlatokról írt, iskolákról, felekezetekről, pártokról beszél. Az általa használt kifejezés mégsem fedti teljesen azokat az irányzatokat, amelyeket bemutat. Kétségtelen, hogy a művelt római társadalom gondolkozásmódját tartotta szem előtt, nem beszélve arról, hogy nem kevés helyen szájuk ízét is figyelembe vette, hiszen fő célja az volt, hogy valamiképpen megértesse és elfogadtassa a római előkelőséggel a mindig is sajátosnak bizonyult zsidó gondolkodást, hitvilágot és életvitelt. Ezért aztán három filozófiai iskolát nevez meg. Ennyit tart érdemesnek elmondani olvasóinak. Mivel tehát nem mond el mindent s az evangéliumok háttéréből is több minden sejlik fel, röviden más jelenségekre is ki kell térnünk.

a) Kik voltak a szadduceusok és farizeusok?

A szadduceus megnevezés eredetét és jelentését nem lehet teljes bizonyossággal meghatározni. Ugyanez a helyzet a másik zsidó csoportosulás, a farizeusok nevének esetében is. Ismeretes egy olyan Kr. u. VI. századból származó legenda, amely egy bizonyos Cádok (vagy Sádok) nevű rabbira vezeti vissza a szadduceusok nevének jelentését. Errol a rabbiról azonban semmi egyebet nem tudunk. Mások a Dávid korában élt Cádok pap nevéből származtatják a szadduceusok nevét. A név eredetét illetően még Josephus sem szolgál ennél több adattal. Egy másik magyarázat szerint a szadduceus megnevezés a Khaszidim kegyesek megjelölés ellenpárjaként jöhetett létre. Ez a magyarázat arra épül, hogy a "kegyes" jelzővel a zsidó felekezetek másik csoportosulását, a farizeusokat illették. Etimológiailag viszont ez a magyarázat sem kielégítő. Ismét mások a caddik = igaz héber szóval hozzák kapcsolatba.

Ezékéel próféta könyve szerint a Cádoktól leszármazottak töltötték be a papi tisztséget, s így közülük kerültek ki a főpapok. A cádokita papok sora akkor szakadt

meg, amikor Jáson főpap helyett Menelaosz foglalta el a főpapi széket (Kr. e. 171). Kr. e. 153-ban pedig, amikor Makkabeus Jonatán lett a főpap, az ősi főpapi család és követői egy szűk körű pártba tömörültek; viszont ezután is a templom körül ténykedtek. Ezt támasztaná alá Josephus is, aki a szadduceus megnevezést a Kr. e. II. században lezajló Makkabeus szabadságharc leírása kapcsán említi először. Ehhez a párthoz tehát a főpapi nemzetség tartozott, később ide tömörödött az nem nagy számú gazdag és uralkodó réteg, amely az egykori hellenisták szellemi örökösének tekinthető. Nagy Heródes kezdetben ellenségeinek tekintette őket. Később, amikor Heródes kegyelméből egy új, a Boetosz család jutott főpapi méltóságra, ennek az új papi családnak pártfogói és szadduceusok a királyi ház oldalára pártoltak. Valószínűleg közülük kerültek ki az ún. Heródes párt tagjai, akik később Heródes Antipás ügynökei is voltak. Alkalmilag a farizeusokkal is összefogtak, s már kezdettől fogva Jézus ellenségeiként mutatkoztak; később a császárnak járó adó kérdésével is próbára tették Jézust. Valószínű, hogy a Heródes-ház uralmában látták Izrael jólétének biztosítékait.

Úgy tűnik, s mintha az evangéliumok is ezt sugallnák, hogy a szadduceusok jelentős szerepet játszottak a történelmi események alakításában. A valóságban mégsem így volt. Noha ez a vallási-politikai párt teljhatalmúnak tűnik, mégsem cselekedhetett szabadon, sőt jelentős mértékben függött a farizeusi iránytól. A főpapi tanácsban és a papok rendjében pedig mindig voltak farizeusok. Talán így jellemezhetnénk őket a legjobban: ők voltak Jézus korának előkelő, de népszerűtlen, konzervatív tóramagyarázói és reál-politikusai. Hogy hitviláguk és elképzeléseik mennyire idegenszerűek és a néptől távol állók voltak, mi sem tükrözi jobban, mint az a tény, hogy a zsidóság egyetlen tiszta szadduceus művet sem őrzött meg. Szigorú törvénykezésüket pedig a következő mondás jellemzi: *Tammuz 14-e örömnappal, mert ekkor vonták vissza a szadduceus törvénykönyvet, amely csupa megkövezés, máglyahalál és egyéb súlyos ítélet.*

A szadduceusok gyakran vitatkoztak a farizeusokkal főleg a tanbeli különbözőségek miatt. A viták többnyire a tisztaság, a templomi szolgálat, magán és büntetőjogi kérdések körül bontakoztak ki. A farizeusok pl. szigorúbbak voltak a főpapra vonatkozó rituális tisztaság kérdésében. A szadduceusok viszont szigorúbb házassági törvények mellett álltak ki. A farizeusok kedvelték és szorgalmazták a szertartásokat, míg a szadduceusok úgymond puritánabbak voltak. (Ezek a kérdések manapság lehet, hogy jelentéktelennek tűnnek. De amikor Janaeus főpap a lombsátorok ünnepén szertartás-mentesen végezte a vízöntést, több évig tartó és nem kis zúgolódás támadt ellene).

A farizeusok minden tekintetben emberségesebbeknek bizonyultak a szadduceusoknál, amint ezt Flavius is megjegyzi. Ha pl. valakinek barma kárt okozott, akkor a farizeusok a barom tulajdonosát tették felelőssé, ha azonban egy rabszolga, akkor annak gazdáját nem vonták felelősségre. Ilyen esetben a szadduceusok a tulajdonost hibáztatták, mivel nem tettek különbséget barom és rabszolga között. (Érdekes azonban, hogy ugyanezek a farizeusok nem tettek különbséget barom és ember között, amikor Jézust a béna kezű szombatnap meggyógyítása miatt vádolták. Pedig Jézus arra hivatkozott, ami éppen az o álláspontjuk volt, s amit ilyen esetekben fokozottabban kellett volna érvényesíteniük.)

Vitatott volt a szadduceusok és farizeusok között Isten eleve elrendelése és a szabad akarat közötti viszony. Josephus azt állítja, hogy ennél a kérdésnél a farizeusok

szintézisre törekedtek. A szadduceusok azonban mindent a szabad akarat számlájára írtak. Tagadták a halottak feltámadását és általában mindent, ami a halál utáni jutalmazással, büntetéssel vagy a természetfeletti, lelki világgal volt kapcsolatban. Tulajdonképpen ez volt az a forró pont, amely miatt el-elhatárolták magukat a farizeusi iránytól, s innen érthető világias gondolkozásmódjuk. Vagyis: ha mindennek már itt, a földi életben kell megvalósulnia, akkor az előnyök és nyereségek már itt illetik a kegyes embert. Ehhez a meggyőződésükhöz társult az is, hogy elutasították a messiásváradalmat.

A szadduceusok nem utasították vissza a zsidóságot érintő görög hatásokat, a hellenizációt, a farizeusok viszont elkeseredetten küzdöttek minden idegen hatás ellen, úgyannyira, hogy még a pogányok megtérésének sem örvendeztek, sőt úgy vélekedtek, hogy poklos fekélyek Izrael testén, s minden prozelita csak akadály a Messiás útjában. A szadduceusok közvetlen kapcsolatban álltak a templom körül szolgáló papsággal, a farizeusok azonban igen nagy népszerűségnek örvendhettek a nép körében. A szadduceusok és farizeusok között nem került sor nyílt összecsapásra, s nem is szakítottak egymással. Meglepő-e, hogy Jézus nyilvános fellépése után közösen fegyverkeztek az újabb párt vagy zsidó felekezet kibontakozása ellen.

A szadduceusok később az apostolok ellen is felléptek. Kr. u. 70-ben, Jeruzsálem elestének és a templom pusztulásának bekövetkezése után tűnnek el a történelem színpadáról. Jézus szolgálatának egész ideje alatt a Rómával együttműködni kívánó politikai párt oldalán álltak. Ezért is élvezték állandó jelleggel a római politikai támogatását. Amikor azonban úgy tűnt, hogy Jézus még a Rómával való jó viszonyukat is megzavarhatja, Kajafás azt a már említett és cinikusan hangzó javaslatot tette, hogy az effajta veszélyes embernek még némi igazságtalanság és jogtalanság árán is vesznie kell.

b) Ki volt az *ám há-árec*?

A zsidó társadalom legszélesebb rétegét az ún. *ám há-árec* alkotta. Az evangéliumok a sokaság, vagy tömeg megnevezéssel említik ezt a réteget. Farizeus és szadduceus szemmel ez a vallási és szociális értelemben vett középszerűséggel vagy éppen műveletlenséggel és tudatlansággal volt egyenlő.

Jézus idejében és a következő évtizedekben az *ám há-árec* réteg bizonyos szervezetséget is mutatott. Istentiszteleti helyeket tartottak fenn, ahol tanítóik és szellemi vezetőik az ún. apokaliptikus mozgalom képviselői voltak. A diaszpórákba élő *ám há-árec* pedig olyan zsinagógákat is alapított, ahol később Pálnak, Barnabásnak és Apollónak szabadon lehetett prédikálni. Így lett az *ám há-árec* a keresztyénség terjedésének eszköze Görögországban. A Kr. u. I. század derekától kezdve tehát és az azt követő évszázadokban az *ám há-árec* vallásos irányzatot jelent Izraelben és azon kívül, a diaszpórákban.

c) Kik voltak a zélóták?

Jézus Krisztus korának rajzához tartozik a zélótamozgalom is. Ószövetségi tradícióból nő ki és ezért sajátos vallásos szemlélete van. Bár a Kr. u. 60-70-es években bontakozik ki, előszelei és szemléletformáló hatása már korábban észlelhető, és pedig a Quirinus helytartó alatti felkelésben és később Jézus szolgálatának ideje alatt is.

A mozgalom megértése és pontosabb leírása elsősorban azért nehéz, mert a zélóták titkos, zárt párt és szervezet voltak. Másodsor pedig azért, mert minden olyan forrás, ami velük foglalkozik, egy bizonyos elfogultsággal nyilatkozik felőlük és

palástol valamit. Különösképpen az evangéliumok sem foglalkoznak ezzel a kérdéssel. Valószínűleg azért, mert az olvasótábor egy része jól ismerte ezt a mozgalmat, benne éltek az események forrágában és nem volt szükségük különösebb felvilágosításokra. Csak annyiban érintik a mozgalom egyik vagy másik mozzanatát vagy szemléletmódját, amennyiben az az evangéliumi történettel is kapcsolatban van, vagy amennyiben az szöges ellentétben áll Jézus tanításával és magatartásával. Kétségtelen, hogy az evangéliumok élesen bírálják és erélyesen elutasítják a zélóták sajátos buzgóságát. De erre külön nem térnek ki; azért sem, mert annyira világos volt a zélóták pártja és a Jézus tanítványközössége közötti nagy különbség, hogy ezt szükségtelen volt hangsúlyozni és különálló tanrendszerbe foglalni. Noha a két közösség által képviselt buzgóság egy és ugyanazon őszövetségi talajból és tradícióból nőtt ki és mindkettőnek a buzgósága Isten szentségének és egyeduralmának a helyreállítását tűzte ki célul, ezt a szentséget és egyeduralmat mégis teljesen másként látták megvalósulni.

Teljesen téves volna azt állítani, hogy a zélótamozgalom mozgatórugói a nacionalista érület, vagy az ebből kinőtt politikai nemzeti érdekek lettek volna. Széleskörű elterjedésének éppen az az egyik magyarázata, hogy mélyen a zsidóság hitében, az Istenért és a törvényért való buzgóságában talált fundamentumra. Ezért a szociális és politikai okokon túl sokkal inkább az kell látni, hogy az őszövetségi és kései zsidóság élete, a hétköznapi, a jog, a istentisztelet és így a politika is mind, mind a törvény függvényei. Így Izrael mindenekelőtt vallásközösség volt a szövetség és a törvény alapján és csak második helyen náción. Ezáltal lesznek érthetővé Josephusnak azok az állításai, miszerint a zélóták nem voltak tekintettel a nemzeti érdekekre, hanem hitbeli meggyőződésük hajtotta őket cselekedeteikben. Sőt arról is olvashatunk nála, hogy a zélóták hitbeli buzgóságát még a szülőföldtől való elszakadás sem tudta kioltani, de még mérsékelni sem.

A zélóták mozgalma nem lett volna elképzelhető a profétikus egyéniségek nagyszabású és visszhangra lelő hatása nélkül. A profétai tanítás tartalma tehát Isten egyeduralma: a végső szabadulás sürgetése fegyveres felkelés által, az istentisztelet és a papság tisztasága. Ez a profétizmus az őszövetségből indul ki és felkészít a megígért új messiási időkre. Valószínű, hogy nem volt idegen tőle az eksztázis sem. A zélótákhoz kapcsolódó papi réteg révén a proféciaák tekintete egyre inkább az új kijelentés helye felé irányul: a templomra. Ennek az új isteni csodának és kijelentésnek pedig a nyomorúságok a legváltásosabb pontján kell bekövetkeznie.

A zélóták templomhoz való viszonyulásának egyik tétele ez: Amíg idegen uralom van Izraelen, addig a szentély profanizált. Az idegenek jelenlétében a törvényt sem lehet betartani és az istentisztelet sem felelhet meg a törvény által előírtakkal. Ezért felkelésük lelegejére a templom megtisztítását tűzték ki célul, és kétnapi ostrommal sikerült is bevenniük az Antónia várat.

Heródes uralma alatt a papság elvesztette erkölcsi hitelét. A főpapi tiszt árúvá vált a prokurátorok és I. Agrippa javára. A főpapi címet szinte mind azok a szadduceusok szerezték meg, akik ellen nemcsak a zélótáknak, hanem a farizeusoknak és a köznépeknek is erkölcsi kifogásaik voltak. Általában mindenki méltatlanoknak tekintette őket. Az egyszerű papok, lévíták és a köznép zúgolódását most a zélóták tenni akarása váltotta fel; és így indul meg a zélóták szikárius-akciója. Cél pedig a szeleukida korban megszakadt és sorsvetés által választott cádoki papság helyreállítása. Úgy remélték, hogy a Messiásnak a felkelés legkritikusabb időpontjában kell majd megjelennie a Sión hegyén, pontosabban a templom ormán,

hogy megtorolja a szentélyen esett sérelmeket. Mindez sokatmondóan tükrözi azt, hogy a Jeruzsálem pusztulása előtt zsidóság templomhoz fűződő váradalma, valamint a zélóták szentély utáni buzgósága eszkatológikus volt.

Téves volna azt állítani, hogy a zélóták okozta katasztrófa és a templom Jézus által is megjövendölt pusztulása alapjaiban megrendítette volna a zsidóság hitét. A zsidóság már korábban is átélte a templom és az áldozatok hiányát. És mert a törvénye és a törvényhez való hűsége változatlanul ugyanaz maradt, s a törvényt magyarázat már mindenütt jól megszervezett zsinagógái keretben virágzott, átélte a szentély pusztulását, mert a törvény számára nagyobb volt a templomnál. Hasonlóképpen az őskeresztyén gyülekezet hitében sem okozott krízist a templom pusztulása. De míg a zsidóság számára a törvény jelentett továbbra is egy olyan biztos fundamentumot, amire hit- és lelki közösséget lehetett építeni, addig a keresztények számára a templomnál és a törvénytől nagyobb Messiás Jézus volt az, akire biztosan épült fel az egyház.

Kivonat Adorjáni Zoltán adjunktus, teológiai tanár munkájából

JÚLIUS HAVI GYÜLEKEZETI ESEMÉNYEK

Július 1: Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Magyary Ilona és András. Segített Vörös Ilona.

Július 7: Isten és gyülekezet színe előtt Szabó Ágnes és Tánczos J. István kötött házassági szövetséget.

Július 8: Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Torma Veronika és József. Segített Bordás Piroska.

Július 15: Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Besze Edith és Ferenc.

Július 22: Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Fövenyessy Katalin és Károly valamint Megyesi Gizella. Segített Torma Veronika.

Július 29: Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Kozák Piroska és Imre. Segített Kozák Ágnes.

Kenéz Ilonka \$ 100.00 adományozott a Nőegyletnek a sok áldozatos munkásságért.

JÚLIUS HAVI ADAKOZÓK NÉVSORA:

Marta G. Moore, Laszlo & Edith Dittert, Elvira M. Orly, Helga Derzsi & Zoltan Megyesi, Agnes Kozak Gabris, Dunai Magdolna, Zsolt Matrai es Erika Marton, Bajko Lajos & Erzsebet, Theodore Korosy, Alexandru & Erika Pop, NN, Marta G. Moore.

JÚLIUS HAVI RENDKÍVÜLI ADOMÁNYOK

Bordas Zoltan & Piroska, Zoltán édesanyja emlékére.....	\$ 50.00
Bordas Zoltan & Piroska, Torma Veronika testvére emlékére.....	\$ 50.00
Maria Nagy, Torma Veronika testvére emlékére.....	\$ 25.00
Emery & Priscilla Kozak, Pállfy András emlékére.....	\$ 50.00
Andrew Magyary, Pállfy András emlékére.....	\$ 50.00
Torma Veronika, öcsém emlékére.....	\$ 100.00

Kenez Ilona & Zoltan, köszönet a sok imádságért.....\$100.00
Elvira M. Orly, Pállfy András emlékére.....\$ 75.00

AUGUSZTUS HAVI GYÜLEKEZETI ESEMÉNYEK

Augusztus 5: Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Gábris Kozák Ágnes. Segített Kozák Piroska és Imre.

Augusztus 12: Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Vörös Ilona és Máté. Segített Torma Veronika.

Augusztus 19: Az istentisztelet után az ebédhez a hidegtalakat készítette és adományozta Magyar Ilona, Megyesi Gizella és Vörös Ilona. A rövid ebéd után a gyülekezet néhány tagja részt vett a Golden Gate parkban megtartott augusztus 20-i Nemzeti Ünnepen.

Augusztus 26: Új kenyér ünnepe alkalmából az istentisztelet keretében úrvacsoraosztásra került sor. Kb. 40 személy élt az úrvacsora szentségével. Az istentisztelet utáni ebédet készítette Hajnal Ilonka és Zoltán, adományozta Bordás Piroska és Zoltán.

Bordás Piroska \$150.00 adományozott az ebédek elkészítéséhez.

AUGUSZTUS HAVI ADAKOZÓK NÉVSORA:

Joseph & Blanka Hajnal, Maria Szabo, Elvira M. Orly, NN, Agnes Kozak Gabris.

AUGUSZTUS HAVI RENDKÍVÜLI ADOMÁNYOK

Maria Szabo, Pállfy András emlékére.....\$ 100.00
Emese Varga Bihari, Bihari Enikő születésnapjára.....\$ 20.00
Laszlo & Edith Dittert, Pállfy András emlékére.....\$ 75.00

A KENÉZ ILONA FOUND-BA ADAKOZÓK NÉVSORA:

Margaret K. Magyar, Martha Nemeth, Lajos & Maria Nemeth, John & Kathy Kelemen, Mate & Ilona Voros, Tomany & Maria Szilagyi, Dr. Karoly & Magdolna Szabo, Andras & Roberta Csaplar, Karl & Katalin Fovenyessy, Thomas & Barbara Herczeg, Emery & Priscilla Kozak, Gabor & Blanka Magyar-Kope, John & Elizabeth Racz, Gizella T Megyesi, Marta Moore, Maria Szabo, Joseph & Blanka Hajnal, Zoltan & Ilona Hajnal, Peter & Margit Leemon, Jozsef & Veronika Torma, Elvira M. Orly, Zoltan & Piroska Bordas, NN.

*A Presbitérium nagy szeretettel köszön
minden adományt és segítséget.
Az Úr Isten gazdag áldása legyen
adakozó testvéreinkkel!*

Funeral Information for Ilona Kenez

Ilonka passed away on August 27th in the late afternoon at Kaiser Hospital in San Francisco.

The Funeral Service will be on **Wednesday, September 5th, from 11:00 AM at Valente Marini Perata & Co. 4840 Mission St. in San Francisco.**

Immediately following the Funeral Service, there will be a procession and a short graveside blessing at the **Holy Cross Cemetery, 1500 Mission Rd. in Colma.**

Everyone is invited back to the **Free Magyar Reformed Church at 102 Laurel St. in Redwood City** for Lunch and Memories.

Visitation is available only on **Tuesday, September 4th, from 3:00PM to 9:00PM.**

In lieu of flowers, Donations to:

- Hungarian Scout Troops, 3130 Alpine Road #288-177, Portola Valley, CA 94028
- or
- Free Magyar Reformed Church, 102 Laurel Street, Redwood City, CA 94063.

Simple directions:

From the Peninsula: use the 280 freeway take the Ocean Avenue /Geneva Exit, turn left onto Geneva and go straight until you come to Alemany where there is a signal light and a left turn lane. Turn left on to Alemany and go 2 signal lights to Onadaga, turn right on Onadaga and turn right onto Mission. Valente Marini Pereta will be on your right. Turn into the parking lot.

From the East Bay using US 80 and then 101: follow 101 around hospital curve and stay in the right lane, exit 101 onto 280 towards Daly City, use the Ocean Avenue/Geneva Exit. Once on the exit ramp stay in the left fork which goes straight ahead to Geneva (the right fork takes you to Ocean). Turn left onto Geneva and go back over 280 and past the Bart Station, keep straight until you reach Alemany where there is a signal light and a left turn lane. Turn left onto Alemany and go 2 signals to Onadaga, turn right on Onadaga and turn right onto Mission. Valente Marini Pereta will be on your right. Turn into the parking lot.

P. S. THERE IS NO LEFT TURN FROM GENEVA ONTO MISSION!

May God Bless Her and Keep Her!